

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 21.12.2011
KOM(2011) 911 lõplik

2011/0447 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

**liikmesriikide kirjaliku nõusoleku kohta, millega nad Euroopa Liidu huvides annavad
nõusoleku Venemaa Föderatsiooni ühinemiseks rahvusvahelise lapseröövi
tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 1980. aasta Haagi konventsiooniga**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU KONTEKST

Praeguseks 86 riigi (sealhulgas kõik ELi liikmesriigid) poolt ratifitseeritud rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 25. oktoobri 1980. aasta Haagi konventsiooni (edaspidi „1980. aasta konventsioon”) eesmärk on taastada endine olukord, mille käigus ebaseaduslikult ära viidud või kinni peetud lapsed tagastatakse kiiresti konventsiooniosaliste kindlaks määratud keskasutustevahelise koostöösüsteemi kaudu.

Kuna lapseröövi ennetamine on oluline osa lapse õiguste edendamist käsitlevast ELi poliitikast, tegeleb Euroopa Liit rahvusvahelisel tasandil aktiivselt 1980. aasta konventsiooni kohaldamise tõhustamisega ning kutsub kolmandaid riike üles sellega ühinema. Komisjon on alati rõhutanud, et Venemaa Föderatsioon peaks ühinema 1980. aasta Haagi konventsiooniga, et ELi ja Venemaa vahel oleks lapseröövi käsitlevate juhtumite lahendamisel võimalik tagada ühtse õigusraamistiku kohaldamine.

Küsimust on aastate jooksul erinevatel tasanditel arutatud, seda eelkõige ELi ja Venemaa alalise partnerlusnõukogu raames, milles käsitletakse õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonna küsimusi. Lõpuks otsustas Venemaa anda 1980. aasta konventsiooni ühinemiskirja hoiule 28. juulil 2011. Konventsioon jõustus Venemaal 1. oktoobril 2011.

1980. aasta konventsiooni artikli 38 lõikes 4 sätestatakse, et konventsiooni kohaldatakse ühineva riigi ja selliste osalisriikide vahel, kes on ühinemisele oma kirjaliku nõusoleku andnud. Seetõttu peab Euroopa Liit otsustama, kas anda Venemaa ühinemisele oma nõusolek. Pooldava vastuse korral peaksid liikmesriigid Euroopa Liidu huvides esitama Venemaa konventsiooniga ühinemist käsitleva kirjaliku nõusoleku.

Kuna rahvusvahelise lapseröövi küsimus kuulub Euroopa Liidu ainuvälispädevusse, tuleb liikmesriikide otsus Venemaa ühinemisele kirjaliku nõusoleku andmise kohta vastu võtta nõukogu otsuse kujul.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE TULEMUSED

Euroopa Liit ja liikmesriigid on oodanud Venemaa ühinemist 1980. aasta konventsiooniga juba pikka aega. Liikmesriigid on mitmel korral kutsunud komisjoni üles kohtumistel Venemaa esindajatega rõhutama vajadust teha konkreetseid samme konventsiooniga ühinemise suunas.

Euroopa Komisjoni poolt 2009. aasta novembris korraldatud ekspertide kohtumisel, kus arutati Venemaa ja ELi vahelist koostööd, teatasid liikmesriigid üksmeelselt, et toetavad mitmepoolsetel lepingutel põhinevat koostööd Venemaaga eelkõige perekonnaõiguse valdkonnas. Samas kontekstis rõhutati Haagi konventsiooniga kaasneva õigusraamistiku olulisust.

Tundlike lapseröövi käsitlevate juhtumite lahendamiseks mõeldud ühtse õigusraamistiku puudumine ELi ja Venemaa vahelistes suhetes ilmnas ka asjaolu kaudu, et komisjoni esimene

otsus,¹ millega liikmesriiki volitati alustama ametlikke läbirääkimisi kolmanda riigiga nõukogu määrusega (EÜ) nr 664/2009² kehtestatud menetluse alusel, hõlmas Venemaaga sõlmitava kavandatavat kahepoolset lepingut, mis käsitles lapseröövi.

Euroopa Liit ja Venemaa Föderatsioon käivitasid 9. veebruaril 2011 ühise koostööprojekti, mis hõlmas Haagi konventsiooni kohaldamist laste õiguste kaitse suhtes Venemaa Föderatsioonis. Liikmesriigid tervitasid kõnealust algatust. Algatuse eesmärk oli lihtsustada Venemaa ühinemist perekonnaõigust käsitlevate Haagi konventsioonide ja eelkõige 1980. aasta konventsiooniga.

3. ETTEPANeku ÕIGUSLIK KÜLG

Euroopa Kohtu praktika³ kohaselt kuulub rahvusvahelise lapseröövi küsimus Euroopa Liidu ainuvälispädevusse, kuna selle kohta on vastu võetud liidu õigusakt, milleks on nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega („Brüsseli Ia määrus”))⁴, mida kohaldatakse liikmesriikide vahel alates 1. märtsist 2005. Kõnealuse määrusega ja eelkõige selle artikliga 11 kehtestatakse vanema sooritatud lapseröövide suhtes 1980. aasta konventsiooniga võrreldes palju rangemad eeskirjad. Kõnealuses artiklis osutatakse otseselt Haagi konventsioonile ning kinnitatakse selle põhimõtete rakendamist Euroopa Liidu õiguses.

1980. aasta konventsioon võeti vastu enam kui 20 aastat enne Brüsseli Ia määrust ning ei sisalda seega sätteid, mis võimaldaks selliste rahvusvaheliste organisatsioonide ühinemist nagu Euroopa Liit (piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni käsitlev klausel). Sellises olukorras peavad liikmesriigid konventsiooni ratifitseerima või sellega Euroopa Liidu huvides ühinema.

Seetõttu peaksid liikmesriigid Euroopa Liidu huvides andma Venemaa ühinemisele 1980. aasta Haagi konventsiooniga kirjaliku nõusoleku. ELi õiguse sidususe ja ühtsuse tagamiseks peaksid liikmesriigid esitama kõnealuse kirjaliku nõusoleku samaaegselt, nõukogu otsuses kehtestatud ajavahemiku jooksul. Komisjon teeb ettepaneku, et liikmesriigid annavad kirjaliku nõusoleku hoiule hiljemalt kahe kuu jooksul pärast nõukogu otsuse vastuvõtmist.

1980. aasta konventsiooni praktilise kohaldamise seisukohalt on oluline, et konventsiooniosaline määrab kindlaks konventsiooni artiklis 6 nõutud keskasutuse, mille ülesandeks on konventsiooniga talle ettenähtud kohustuste täitmine. Kõik liikmesriigid on 1980. aasta konventsiooniga ette nähtud keskasutused kindlaks määranud. Venemaa Föderatsioon ei ole siiani kindlaks määranud keskasutust, mida on vaja Venemaal Euroopa kodanike abistamiseks laste ebaseadusliku äraviimise juhtumite lahendamisel. Seetõttu on soovitatav, et Venemaa Föderatsiooni ühinemist 1980. aasta konventsiooniga käsitlev kirjalik nõusolek jõustub pärast seda, kui Venemaa Föderatsioon on keskasutuse kindlaks määranud.

¹ KOM (2010) 8577 (lõplik).

² ELT L 200, 31.7.2009, lk 46–51.

³ Euroopa Kohtu 7. veebruari 2006. aasta arvamus 1/03, mis käsitleb ühenduse pädevust sõlmida uus Lugano konventsioon kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades.

⁴ EÜT L 338, 23.12.2001.

Arvestades asjaolu, et otsus käsitleb rahvusvahelist lepingut, on sellisel puhul õiguslikuks aluseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 218 koos artikli 81 lõikega 3. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta Euroopa Liidu eelarvet.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

liikmesriikide kirjaliku nõusoleku kohta, millega nad Euroopa Liidu huvides annavad nõusoleku Venemaa Föderatsioonile ühinemiseks rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 1980. aasta Haagi konventsiooniga

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 218 ja artikli 81 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust⁵

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu artikli 3 kohaselt on Euroopa Liit seadnud prioriteediks lapse õiguste kaitse ja edendamise ning peab lapseröövide ennetamist oma poliitika oluliseks osaks.
- (2) Euroopa Liit on võtnud vastu nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega („Brüsseli Ia määrus”), mille eesmärk on kaitsta lapsi ebaseaduslikust äraviimisest või kinnipidamisest tulenevate kahjulike mõjude eest ning kehtestada menetlused, millega tagatakse nende kiire tagastamine lapse alalise elukohariiki ning eestkostehõiguse ja suhtlusõiguse kaitse.
- (3) Brüsseli Ia määrus täiendab ja tõhustab 25. oktoobri 1980. aasta rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitlevat Haagi konventsiooni (edaspidi „1980. aasta konventsioon”), millega kehtestatakse rahvusvahelisel tasandil keskasutuste vaheline koostöösüsteem, mille eesmärk on ebaseaduslikult äraviidud või kinnipeetud laste kiire tagastamise tagamine. 1980. aasta konventsiooni eeskirjad ja põhimõtted on üle võetud Brüsseli Ia määruse artiklisse 11.
- (4) Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on 1980. aasta konventsiooni osalised.
- (5) Euroopa Liit kutsub kolmandaid riike üles 1980. aasta konventsiooniga ühinema ning toetab selle korrektset rakendamist, osaledes muu hulgas Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi poolt regulaarselt korraldatavates erikomisjonides.

⁵ ELT C , , lk .

- (6) Euroopa Liit rõhutab, et ELi liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel kohaldatav ühine õigusraamistik võib pakkuda parima lahenduse tundlikele rahvusvahelist lapseröövi käsitlevatele juhtumitele, kus diplomaatiliste kanalite ja vahendamise kaudu tulemuseni ei jõuta.
- (7) Seetõttu on Euroopa Liit juba pikka aega kutsunud Venemaa Föderatsiooni ühinema 1980. aasta konventsiooniga. Tegemist on olulise osaga ELi ja Venemaa Föderatsiooni vahelistest tsiviilasjades tehtavat õigusala koostööd hõlmavatest aruteludest, mida peetakse ELi ja Venemaa alalise partnerlusnõukogu raames, milles käsitletakse õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonna küsimusi, ning samuti ministriumite tasandil.
- (8) Venemaa Föderatsioon andis 1980. aasta konventsiooni ühinemiskirja hoiule 28. juulil 2011. 1980. aasta konventsioon jõustus 1. oktoobril 2011.
- (9) 1980. aasta konventsiooni artikli 38 lõikes 4 sätestatakse, et konventsiooni kohaldatakse ühineva riigi ja selliste osalisriikide vahel, kes on ühinemisele oma kirjaliku nõusoleku andnud.
- (10) Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ja eelkõige uue Lugano konventsiooni sõlmimist käsitlevale 7. veebruari 2006. aasta arvamusele 1/03 mõjutavad 1980. aasta konventsiooni sätted rahvusvahelist lapseröövi ja vanemate vastutust käsitlevaid teiseseid õigusakte, eelkõige 27. novembri 2003. aasta nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega. Seetõttu kuuluvad 1980. aasta konventsiooniga hõlmatud küsimused Euroopa Liidu ainuvälispädevusse.
- (11) Vastavalt 1980. konventsioonile võivad selle osalised olla ainult suveräänsed riigid. Seetõttu ei saa Euroopa Liit sellega ühineda ega Venemaa ühinemist käsitlevat kirjalikku nõusolekut hoiule anda.
- (12) Liikmesriigid peaksid seega Venemaa ühinemist käsitleva kirjaliku nõusoleku hoiule andma Euroopa Liidu huvides.
- (13) Selleks et 1980. aasta konventsioon oleks Euroopa Liidu ja Venemaa Föderatsiooni vahel kohaldatav, annavad liikmesriigid Euroopa Liidu huvides Venemaa ühinemisele kirjaliku nõusoleku. Arvestades 1980. aasta konventsiooni väärtuslikku panust laste kaitsesse rahvusvahelisel tasandil, on soovitatav, et selle sätteid hakatakse kohaldama viivitamata.
- (14) Kuna 1980. aasta konventsiooni sätteid on võimalik täies ulatuses rakendada ainult juhul, kui osalisriik on kindlaks määranud 1980. aasta konventsiooni artiklis 6 nimetatud keskasutuse, jõustub kirjalik nõusolek pärast seda, kui Venemaa Föderatsioon on kindlaks määranud keskasutuse.
- (15) Taani seisukohta käsitleva protokolli artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva otsuse vastuvõtmises ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Euroopa Liidu liikmesriigid annavad Euroopa Liidu huvides samaaegselt ja mitte hiljem kui [LISA KUUPÄEV: kaks kuud pärast vastuvõtmist] hoiule kirjaliku nõusoleku Venemaa Föderatsiooni ühinemise kohta rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 25. oktoobri 1980. aasta Haagi konventsiooniga:

„[LIIKMESRIIK] nõustub Euroopa Liidu huvides Venemaa Föderatsiooni ühinemisega rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 25. oktoobri 1980. aasta Haagi konventsiooniga pärast seda, kui Venemaa Föderatsioon on kindlaks määranud konventsiooni artiklis 6 nimetatud keskasutuse

Konventsioon jõustub sellele päevale järgneva kolmanda kalendrikuu esimesel päeval, mil Venemaa Föderatsioon määras kindlaks keskasutuse.”.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*